РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 05.09.2012			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	2464/7		

Архивски знак: 0301
Рок на чување: трајно
05.09.2012

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија" бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија" бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11 и 6/12), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **виолончело** за петто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование.

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ВИОЛОНЧЕЛО

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2012

1. ВОВЕД

Во деветгодишното основно музичко училиште на инструментот виолончело можат да се запишат ученици кои наполниле седум години.

Целта на наставата по виолончело е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења во однос на нивната содржина и форма. Наставната програма по инструментот виолончело има за цел ученикот/ученичката музички и технички да се оспособи за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.
- Статус на предметот: задолжителен.

2. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИ ОД II ДО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги надгради своите познавања за инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да ги надгради потребните знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да ги надгради своите знаења за свирење скали со точни премини како во левата така и во десната рака;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура од таа во претходниот развоен период;
- да ги надградува стекнатите и да стекнува нови знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката на повисок степен;
- да го зголемува интересот кон инструментот и музиката;
- да развива љубов кон класичната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фоклор;
- да го надградува и развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;

- да се оспособува за негување и развивање на култивиран - пријатен тон и чиста интонација;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички случувања;
- да стекнува работна култура и навика;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се активира во проекти за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности.
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство и нивното уметничко делување;
- да придонесува за збогатување на личниот и општествениот живот.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ВИОЛОНЧЕЛО ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги надгради своите познавања за инструментот, неговите карактеристики и изразни можности;
- да ги надгради потребните знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да ги надгради своите знаења за свирење скали со точни премини како во левата така и во десната рака;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да ги надградува досегашните и да стекнува нови знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да стекнува и развива љубов кон класичната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фоклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да се оспособува за негување на култивиран пријатен тон и чиста интонација;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да стекнува работна култура и навика;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;

- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне поголема самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да стекнува и да ги надградува сознанијата за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да го надградува знаењето за свирење во дует и во поголем камерен состав (заедничко музицирање);
- да придонесува за збогатување на личниот и општествениот емоционален живот;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство и нивното уметничко делување;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички случувања;
- да се стекне навика за читање, вежбање и свирење на композиции со поголеми технико-музички побарувања.

Лева рака:

- проширување и утврдување на стекнатото знаење за четврта позиција;
- да ги надгради и усоврши познавањата за широка позиција со активно свирење на истата;
- да ги надгради и усоврши познавањата за промена на позиција (од прва во четврта);
- да се стекне со познавање за нови позиции (до ВИИ позиција);
- да стекне навика за свирење во новите позиции (од прва до седма, со што ќе се започне процесот на целосно запознавање на позициите по грифот);
- да применува правилно преминување од позиција во позиција;
- да продолжи со примена на начини за вежбање вибрато;
- да започне со усовршување и активна примена на вибрато;
- да продолжи со изучување и активна примена на двојни ноти.

Десна рака:

- примена и усовршување на основните штрихови: деташе, легато, мартеле;
- контрола при извлекување и враќање на гудалото со брзо движење и полн звук;
- контрола при извлекување и враќање на гудалото со бавно движење и полн звук;
- активна примена и усовршување на техниката на подготовка за премин од жица на жица;
- свирење и контролирање на гудалото по сите жици.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема I: Мелодика и техника			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката:			
- да демонстрира правилно седење и правилна поставеност на телото во однос на инструментот;		- Правилно седење	- Внимавање на правилното балансирање на телото (без напрегнување и навалување кон напред и без потпирање со рацете да може бавно да стане и седне на столчето), седење на предниот дел од столчето.
- да применува правилно држење на десната рака и држење на гудалото;		- Десна рака - Гудало	- Објаснување на ученикот дека правилната поставеност на телото и рацете во однос на инструментот е една од најбитните работи на кои-што треба да внимава како на часот под супервизија на наставникот, така и во домашното вежбање.
- да демонстрира ослободеност на палецот и правилно поставување на истиот;		- Палец и правилна поставеност на сите прсти од десната рака	- Познавање на функцијата на секој прст од десната рака одделно и неговата улога.
- активно да применува подготовка за премини од жица на жица со десната рака и активно да ја користи истата;		- Активна подготовка на лактот на десната рака при нагорни и надолни премини	- Активно владеење, надградување и применување на техниката за премининии од жица на жица со десната рака.
- да применува влечење на гудалото по сите жици во цели ноти, половини, четвртини, осмини;		- Цели ноти (една нота на гудало) - Половини ноти (две ноти на гудало)	- Бавно влечење на гудало по празни жици.

		- Четвртини ноти (четири ноти на гудало) - Осмини ноти (осум ноти на гудало	
- да применува брзо и со полн звук извлекување и враќање на гудалото по жиците;		- Брзо извлекување, брзо затворање (враќање)	- Брзо влечење на гудало по празни жици.
- да ги применува основните штрихови;		- Деташе, легато, мартеле	- Етиди по избор на наставникот кои што ќе помогнат при совладување на проблематиката на штриховите.
- да применува правилно поставена лева рака; - да применува поставување на прстите на жиците при што нема да стиска со истите, особено со палецо;		- Лева рака	
- да применува лесно движење и артикулација на прстите од левата рака; - да користи вежби за секој прст одделно;		- Прсти - Артикулација	- Етиди по избор на наставникот коишто ќе помогнат при совладување на проблематиката на комбинирано поставување на прстите.
- да се надгради активното свирење во четврта позиција како и функционирањето на левата рака при преминот и во новата позиција;		- Четврта позиција - Премин помеѓу позиции - Агол на поставеност на рака и прсти	- Внимавање на аголот на прстите во четвртата позиција, како и на преминот од прва во четврта. Раката да не се потпира на корпусот при свирење во новата позиција.

- да се утврдат останатите позиции помеѓу прва и четврта; - да се запознае со нови позиции (до ВИИ позиција); -да се надгради познавањето за свирење на двојни ноти; - да се бара од ученикот вежбање и примена на вибрато; -свирење скали во три октави во цели, половини, четвртини и осмини ноти; - разложени трозвуци и четворозвук; - активно да применува елементи на правилна интерпретација (мелодиско-ритмичка) при свирење на материјалот; - да развива и применува способност за меморирање на мелодија, ритмика и нотен текст на зададена композиција; - да ги доживува и сфаќа содржината и карактерот на композицијата;	- Звук, тон, јачина на тонот	- Прва, втора, трета и четврта позиција - Седма позиција - Терци, сексти - Вибрато - Контрола на вибрато - Скали - Трозвук, четворозвук - Музика - Слух, слушање -Нотен текст, композиција/и - Звук - Тон - Имињата на тоновите (до, ре, ми, фа, сол, ла, си, до) - Гласно - Тивко - Погласно - Потивко	- Етиди по избор на наставникот коишто ќе помогнат при совладување на проблематиката на премините од позиција во позиција. - Скала/и, етиди по избор. - Внимавање на начинот на којшто се вежба и практикува вибратото. - Внимание при изведувањето на правилен премин при смена на позиција. - Воочување на разликите меѓу звук и тон преку демонстрација на разновидни примери (звуците од природата и околината и музичките тонови – пеење, звучење на инструменти и музички фрагменти). - Доживување и воочување на јачината и брзината во музиката

- да ја запознае и доживува динамиката и разликите во динамиката при слушањето и интерпретирањето на копозициите (тивко-гласно, форте-пијано); - правилно да ја применува и разбере брзината и разликите во брзината на музичкото темпо при слушање и интерпретирање на музиката; - да ги доживува и правилно да ги разбира високи и ниски тонови и мелодиско движење нагоре – надолу; - да развива способност за прецизно интонирање на тоновите од основната скала; - да се развива внатрешениот музички слух; - да применува заедничко свирење.	 - Брзина на темпо при вежбање и свирење - Пеење на зададениот материјал по слух со имињата на тоновите - Камерно музицирање, свирење заедно со наставник или пијано	- Брзо - Бавно - Побрзо - Побавно	преку слушање музика, пеење и свирење. - Доживување и воочување на видовите и нијансите на јачината и брзината преку слушање музика, пеење и свирење. - Пеење на материјалот со текст и со именување на тоновите. - Доживување на заедничко музицирање преку етиди за две виолончела или преку песнички со придружба на пијано.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по виолончело треба да вклучува различни видови на музички активности.
Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца од типот на ,,Детски албуми", музика од други стилови и жанрови) како и снимена музика, за полесно воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).
- Особено се препорачуваат музичко-ритмичките движења за доживување на римичките карактеристики на музиката.
- Учениците треба да навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање, со тактирање при свирењето.
- Се препорачува активно учество на концертите организирани од страна на училиштето.
- За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање да се применува фономимијата.
- Освен активното учество на концертите, редовно, низ целата учебна година треба да се одвива и слушањето на разновидна музика на часовите и да се потикнуваат учениците на активно слушање на истата.

➢ **Наставни средства:**

- музички инструмент – виолончело;
- книги (школи) по соодветен избор на наставникот (Мардеровски, Доцауер И, ИИ и ИИИ книга, Мац- положби и
- премини, Давидов, Космај-вежби за прсти) и друго;
- зборници со мали песнички (мелодии) или пиеси, по соодветен избор на наставникот (со понапрени техничко-
- музички побарувања);
- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичкото изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување).

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се организира јавен час отворен за присуство на родителите, соучениците и другите наставници пред кои учениците би имале можност да ги претстават своите постигања и активностите застапени во текот на учебната година.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следната

ИСПИТНА ПРОГРАМА:

- една истоимена дурска/молска скали во три октави со трозвуци и четиризвук и терци;
- две кратки етиди со различен карактер;
- кончертино, соната или соодветно поголема композиција, по избор на наставникот и соодветна за ученикот.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во може да ја изведува лице кое има завршено:
- високо образование за музичка уметност – инструмент виолончело.

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-569/1 од 09.02.2012 година
Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието
Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по **виолончело** за петто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 03.09.2012

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-4857/16
04.08 2012 год.
СКОПЈЕ

Министер,

м-р Панче Кралев